

Historie regionu

13.8.2024 - | Městská část Praha 12

Osada Modřany sahá původem svým do šedé dávnověkosti.

Do této věty shrnul počátky osídlení našeho regionu obecní kronikář Josef Košťálek v prvním svazku Pamětní knihy obce Modřany. Na základě tehdy mu dostupných nálezů z četných hrobů na rozsáhlém pohanském pohřebišti, které se rozprostíralo od potoka na hranici s Komořany až do středu tehdejších Modřan, určil dobu pravěkého osídlení našeho regionu kolem roku 400 před naším letopočtem. Nebyl daleko od pravdy, což potvrdili archeologové, kteří na základě nálezů posunuli období nejstaršího osídlení až do první poloviny šestého století př. n. l. Tehdy se na středním toku Vltavy usadily nejprve keltské, pak germánské a krátce po přelomu letopočtu slovanské kmeny. První osídlenec připomíná významná archeologická památka v nynějším katastru Prahy 12 - vrch Šance u Točné. Opevnění Šance propojené přes Břežanské údolí s hradištěm na Závisti u Zbraslavi osadníky chránilo před nájezdy kočovníků na nejstarším a pravděpodobně největším keltském oppidu ve střední Evropě. Z pohanského období může dokonce pocházet název obce, o němž se přou historikové s jazykovědci. Vzhledem k existenci pohanského pohřebiště nemusí mít jméno Modřany žádnou vazbu na modrou barvu květin či modřínové porosty, jak se obecně lidé domnívají, ale může souviset se sochou Morany, která na pohřebištích stávala. Odvozeninou jména Morany jsou pravděpodobně i Komořany, s nimiž byly dějiny obce Modřany od pradávna úzce propojeny.

Existenci vsi Modřany prokazatelně dokumentuje darovací listina českého knížete z rodu Přemyslovců Soběslava II. z roku 1178. Tímto dokumentem, jehož autenticitu potvrzuje vědecké dobrozdání, panovník Vyšehradské kapitule potvrdil prebendy v obci za výkon církevního úřadu. Proto se jubilea Modřan odvozují od tohoto prověřeného dokumentu, ačkoli letopočet 1178 zajisté není rokem založení osady. V té době již v lokalitě existovaly hospodářské usedlosti, které se staly byly předmětem daru církevním hodnostářům z Vyšehradu.

Největší část obce až do počátku 15. století spravovali kanovníci vyšehradské kapituly. Menší díl Modřan a Komořan patřil mnichům ze Zbraslavského kláštera a další část panství Pražského arcibiskupa v Břežanech. V důsledku válek s husity však přešla církevní vláda nad celou lokalitou na Nové a Staré město Pražské, tedy světské panství, kterýžto stav setrval dalších více než 200 let. Po bitvě na Bílé hoře s tragickým osudem aktérů protihabsburského stavovského povstání se zkonfiskovaný majetek vysoké české šlechty v Modřanech a Komořanech dostal oklikou zpět do královské komory.

Pro poddané se změnami vlastnických práv mnoho neměnilo. Až do poloviny 19. století robotovali na panském, z vlastní úrody odváděli desátky a z usedlostí postavených na panském platili v hotových penězích kontribuce. Příliš si neužili ani osobní svobody, ani cla ze zboží plaveného vodní cestou do Prahy, které kromě rybolovu mohla Modřanům vynášet řeka Vltava. Spíše se museli neustále obávat povodní a jiných živelních pohrom, morových epidemií, hladu a válek. Pastorační péče duchovních byla pro ně jedinou útěchou a z toho mála, co měli, ještě dávali dary kostelu a vlivné římskokatolické církvi. Díky prapředkům je barokní kostel Nanebevzetí Panny Marie v Modřanech dnes na seznamu chráněných nemovitých památek České republiky. Do evidence kulturního dědictví českého národa byly rovněž zahrnuty viniční dům zasazený do terasovité vinice, boží muka na památku pruských vojnů pobitých u Modřan v roce 1757 a Komořanský zámek.

Nadmíru štědrá je k Praze 12 též příroda. Těsně kolem Modřan a Komořan se line Vltava, protékají tudy tři potoky a lesy sahají až k samým hranicím městské části. Skutečně záviděníhodná je

Modřanská rokle - zvláště chráněné území, které se dostalo na soupis přírodních památek České republiky. Leží na rozhraní staré a nové části Prahy 12. Tu novou, kdy poddanství a robotu vystřídala obecní samospráva a starostové nahradili rychtáře a dráby, přinesla Modřanům teprve polovina 19. století. Zásadní společenské, politické i hospodářské změny vyvolaly nebyvalý průmyslový rozmach i horečně činorodé spolkové hnutí. Tečku za relativně klidnou minulostí udělal zejména modřanský cukrovar založený roku 1861, který přidal homoli cukru i na městský znak. Někdejší agrární víska na jižním okraji Prahy, známá jen pěstováním vína a rybářstvím, se rychle změnila v důležité průmyslové centrum. Nedlouho poté v lokalitě vyrostly nové strojírenské podniky, pily, cihelny a dřevařské továrny, Modřany však asi nejvíce proslavila čokoládovna Orion. I když dnes již neexistují ani cukrovar, ani „Orionka“, na tváři obce zanechaly výrazné stopy. Nárůst průmyslové výroby a tím i populace, další výstavba a rozvoj obce ji v roce 1936 povýšily na městys a v roce 1963 na město. V lednu 1968 se Modřany a Komořany staly součástí Prahy a šest let po nich i obec Cholupice a osada Točná, které byly včleněny do správního obvodu Praha 4 - Modřany. Jako poslední pak byla v roce 1989 přičleněna část Prahy 4, pojmenovaná podle místního vžitého názvu Kamýk. Celé rozsáhlé území se všemi jeho pěti součástmi se v roce 1991 stalo samostatnou městskou částí Praha - Modřany. Od komunálních voleb v listopadu 1994 nese název městská část Praha 12.

K 830. výročí první prokazatelné zmínky o Modřanech vydala městská část první díl monografie „Malá kronika Prahy 12“ s podtitulem „Kam sahá paměť generací“.

V souvislém vyprávění podrobně mapuje nejstarší a dosud nepublikované dějiny Modřan a celé lokality. Autorka PhDr. Danuta Beranová při jejich zpracování vycházela jednak z Pamětní knihy obce Modřany založené roku 1892, kam první obecní kronikář Josef Košťálek zapracoval rovněž historické období od pravěku do roku 1896, dále ze zápisů pozdějších kronikářů a z pamětních knih Cholupic a Točné. Malá kronika Prahy 12 obsahuje v prvním díle dvě monotematické přílohy: „Místní názvy v Praze 12“ a „Uličník“ se seznamem všech aktuálních ulic Prahy 12 a vysvětlivkami o původu názvu. Pro druhý díl „Paměti obce modřanské od A do Z“, který shrnuje dějiny až do počátku třetího tisíciletí zachycené ve všech svazcích kronik, byla vzhledem k velkému časovému i dějovému záběru zvolena slovníková forma. Vyjde pravděpodobně v roce 2009. Oba díly jsou bohatě vybaveny fotodokumentací ze systematicky archivovaného kronikářského fondu Prahy 12 a rovněž soudobými snímky.

Psaní obecních pamětí není přežitkem ani v moderní době. Vždyť bez nich by současná generace neměla snad ani tušení o legendách k původu názvu Modřan, o místních pověstech vydolovaných z pamětí osadníků a všech událostech, které tvoří obsah dvoudílné Malé kroniky Prahy 12. Publikace si neklade za cíl pátrat po historické pravdě, komentovat nebo upravovat zápisy kronikářů, jen se snažila pamětníkům i současníkům stručně převyprávět dějiny lokality tak, jak je kronikáři zaznamenali pro příští generace.

V listopadu 2009 vyšel druhý díl Malé kroniky Prahy 12 s podtitulem Historie od A do Z. Tato stručná encyklopedie je doplněna CD s více než pěti sty fotografiemi a dokumety.

Redaktoři Novin Prahy 12 vytvořili další knihu o městské části Prahy 12, která volně navazuje na předešlou dvoudílnou publikaci Danuty Beranové „Malá kronika Prahy 12“. Kniha „PRAHA 12 - PROMĚNY V ČASE“ je zajímavá především svým zpracováním, kdy čtenáři mohou v knize nahlédnout do známých či méně známých míst Prahy 12 a porovnat dle historických a současných fotografií, jak moc se za ta léta změnila.

Brožovaná publikace je v prodeji od března 2014.

https://www.praha12.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_ktg=1256&id_org=80112